

Výroční zpráva Psychologického ústavu AV ČR za rok 2000

1. Vědecká činnost pracoviště a uplatnění jejích výsledků

a) stručná charakteristika vědecké činnosti pracoviště;

Ve shodě s výzkumným záměrem pokračovaly práce na řešení dílčích úkolů v oblasti kognice, osobnosti, psychologie zdraví a metodologie.

- Výzkum kognice: (1) v oblasti psychologie metafor byl uzavřen výzkum uplatnění metafor v reklamních sděleních; (2) výzkum vnímání byl zaměřen na analýzu faktorů podílejících se na distorzi vnímání tvarů; (3) v návaznosti na charakteristiku folkové psychologie byl předmětem studia folkový a mentální model, a to se zvláštním zřetelem k modelům psychiky; (4) v rámci výzkumu myšlení byly s ohledem na současnou kognitivní psychologii analyzovány přístupy, pomocí nichž lze vymezit specifickou lidského myšlení; rovněž byly analyzovány psychologické základy deduktivního a induktivního myšlení; (5) v oblasti výzkumu osvojování dětského jazyka byl proveden empirický výzkum, z něhož byla vyvozena vodítka určující vzhled do operací se syntaktickou strukturou věty; (6) při řešení úkolu vztahu asocičních vazeb a elektrodermální aktivity byl sesbíraný značně rozsáhlý materiál nejen v českém, ale i německém jazyce.
- Výzkum v oblasti dějin psychologie a psychologické metodologie: (1) Byla vypracovaná studie o počátcích výzkumu myšlení realizovaném zvl. würzburgskou školou a pokus reinterpretovat výsledky tohoto výzkumu z hlediska pojetí myšlení v současné kognitivní psychologii. (2) Historicky je rovněž zakotvený příspěvek týkající se vnímání.
- V oblasti psychologie zdraví se pozornost zaměřila na odolnost vůči zátěži a na situace vyvolávající stres. Na základě výsledků výzkumů odolnosti ve smyslu hardiness lze shrnout, že osoby s vysokou úrovní hardiness mají výhodu pozitivního náhledu z pozice kontroly nad situací, odpovědnosti a postoje ke změnám. Dále byl proveden výzkum zaměřený na některé charakteristiky odolnosti vybraných souborů lékařů a zdravotních sester a případné důsledky chronického pracovního stresu u těchto profesí. I když lze konstatovat rozdíly v náchylnosti k vyhoření podle pracovního zařazení, obecně lze obě povolání považovat za riziková, přičemž zdravotní sestry jsou více ohroženy latentními zdravotními riziky. Dále jsme se věnovali některým charakteristikám životního stylu, pracovního zatížení a osobnosti žen se špičkovou akademickou kariérou. Požadavky na pracovní výkon jsou sice vysoké, ale pracovní zatížení nemá charakter chronického stresu, který by vedl k syndromu vyhoření. Byly identifikovány modely adolescentního chování přispívající k vyhoření učitele. Byl zpracován rozsáhlý výzkum v oblasti nealkoholových drog.
- V oblasti psychologie osobnosti byla dokončena teoretická práce na téma uspokojení z působení utrpení druhým a publikována studie zaměřená na nábožensko-psychologický aspekt krutosti. V tisku je kniha na téma psychologie náboženství. Pokračoval výzkum projevů občanské kultury v naší společnosti s cílem charakterizace typických projevů občanské kultury v současné společnosti v ČR a komparace s dalšími

středoevropskými zeměmi. Analýza podmíněnosti těchto projevů byla rozšířena o výzkum možností pozitivního působení v této oblasti. Zvláštní pozornost byla věnována tématu demokratické osobnosti, resp. demokratického potenciálu současné české společnosti, kde se výzkum zaměřil na tři hlavní oblasti: a) občanská kultura, a zejména demokratické tendence u budoucích elit, tj. studentů; b) občanský étos (slušnost, „civilita“) jako podstatný aspekt občanské společnosti; c) vztah demokracie a nacionalismu. Pokračoval výzkum adolescentů s akcentem na jejich reprezentaci dobra a zla v souvislosti s dalšími osobnostními a kognitivními charakteristikami (sebehodnocení, self-efficacy, aj). Byly studovány psychosociální charakteristiky hráčů počítačových her (osobnost, sebepojetí, interpersonální charakteristiky). Byl dokončen výzkum osobnostních zdrojů sebehodnocení a životní spokojenosti. Část výsledků, vztahující se k sebepojetí, byla shrnuta v monografii, zjištění o zdrojích životní spokojenosti jsou připravena k publikování. V oblasti výzkumu pětifaktorového modelu osobnosti byla pozornost věnována biologické podmíněnosti rysů a studovány vývojové trendy. Připravuje se editovaná monografie shrnující teoretické přístupy a výsledky výzkumu agrese a souvisejících témat a byla vydána monografie shrnující výsledky výzkumu tvorby smyslu herecké profese.

Vedle témat souvisejících s výzkumným záměrem se pracoviště zapojilo do badatelského výzkumu v klíčových oblastech vědy: 1. „Vybrané problémy kognitivní psychologie“ (součást úkolu „Myšlení, věda a kultura v českých zemích“), 2. „Osobnost: rysové, kognitivní a motivační jednotky. Kvalita života a rizikové faktory.“ (součást úkolu „Vývoj české společnosti na konci 20. století a jeho evropské kontexty“), kde byla řešena dvě témata: „Kvalita života: spokojenost, zdraví, zvládnutí obtížných životních situací“ (s důrazem na „psychologii zdraví“) a „Agrese: rizikové faktory ve vývoji osobnosti a společnosti“, 3. „Osobnost v kulturním a sociálním kontextu“ (součást úkolu „Otevřené problémy světové vědy a kultury“).

b) výčet několika nejdůležitějších výsledků vědecké činnosti a výsledků aplikovaných

Vybrané nejdůležitější publikace (prvních pět je seřazeno podle závažnosti, u ostatních publikací nepředstavuje pořadí míru závažnosti. Výběr publikací reprezentuje zhruba polovinu celkové produkce ústavu za rok 2000, úplný seznam publikací je k dispozici u ředitele PsÚ, na sekretariátě ústavu a u vedoucího pražské pobočky).

Urbánek T.: Strukturální modelování v psychologii. Psychologický ústav AV ČR a Nakladatelství Pavel Křepela, Brno, 234 s. (2000). B

Čermák, I., Lindénová, J.: Povolání herec. (Kritické momenty v pracovním životě herců). Brno: Nakladatelství Větrné mlýny a Psychologický ústav Akademie věd ČR. 196 s.(2000). B

Sedláková, M.: Folková psychologie: její předmět, funkce a vztah k vědecké psychologii. Československá psychologie 44, 5, 451-470 (2000). B

McCrae, R., Costa, P., Ostendorf, F., Angleitner, A., Hřebíčková, M., Avia, M., Sanz, J., Sánchez-Bernardos, M., Kusdil, E., Woodfield, R., Saunders, P., Smith, P.: Nature over nurture: Temperament, personality, and lifespan development. Journal of Personality and Social Psychology, 78, 1, 173-186 (2000). B

- Hofstetter, C.R., Feierabend, I. K., Synak, B., Klicperová, M.: *Young elites and the civic culture in post-communist Poland: A Q-Factor analytic assessment of Polish students. Polish Sociological Review, 1 (129) 87-109 (2000). B*
- Chrz, V.: *Kognitivní funkce metafory v politice. Československá psychologie 44, 1, 11-25 (2000). B*
- Chrz, V.: *Funkce metafory v reklamním sdělení. Bulletin PsÚ AV ČR 6 (2000). B*
- Šolcová, I., Kebza, V.: *Sociálně založené nerovnosti ve zdraví. Psychologie v ekonomické praxi, 35, 1 - 2, 1 - 6 (2000). B*
- Kebza, V., Šolcová, I.: *Retrospektiva, současnost a perspektivy psychologie zdraví. Čs. psychologie, 44, 4, 309-317 (2000). B*
- Šikl, R., Čermák, I.: *Common sense a psychologické teorie. Československá psychologie, 54, 5, 444-450 (2000). B*
- Čermák, I., Klimusová, H.: *Indikátory impulsivní agrese. Československá psychologie, 54, 5, 424-432 (2000). B*
- Hřebíčková, M., Urbánek, T., Čermák, I.: *Inventář přídavných jmen pro posouzení pěti obecných dimenzí osobnosti. Československá psychologie, 54, 4, 318-330 (2000). B*
- Hřebíčková, M., Čermák, I., Osecká, L.: *Development of personality structure from adolescence through old age. Studia Psychologica, 42, 3, 163-166 (2000). B*
- Macek, P., Tyrlík, M.: *Posouzení dobrého a zlého člověka adolescenty: souvislost se sebepojetím, rozdíly mezi děvčaty a chlapci. Československá psychologie, 44, 1, 45-55 (2000). B*
- Navrátil, M., Lewis, Ch.A.: *Personal Causality Orientation Questionnaire. In John Maltby, Cristopher Alan Lewis, & Andrew Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales : Edwin Mellen Press, 377-381 (2000). B*
- Navrátil, M., Lewis, Ch. A.: *Test of Concentration of Attention and Vigilance. In John Maltby, Cristopher Alan Lewis, & Andrew Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales: Edwin Mellen Press, 245-248 (2000). B*
- Miovský, M., Urbánek, T.: *NEAD 2000: Město Brno. PsÚ AV ČR a nakladatelství Albert: Brno, Boskovice (2000). C*
- Miovský, M., Urbánek, T.: *NEAD 2000: Město Ostrava. Albert, Boskovice. PsÚ AV ČR a nakladatelství Albert: Brno, Boskovice (2000). C*
- Řehulka, E., Řehulková, O.: *Modely chování adolescentní mládeže přispívající k vyhoření učitele. In: Zprávy – Psychologický ústav AV ČR, roč. 6, č. 2, 1-9 (2000) B*
- Šikl, R.: *The role of object`s orientation in affine structure-from-motion judgements. Perception 29, Supplement, 57, (2000). B*
- Urbánek, T.: *Possibilities of quantification of the Semasiological selection test. Studia psychologica, 42, 3, 283-288 (2000). B*

Vaculík, M.: Eysenckova typologie osobnosti hráčů počítačových her. In: P. Macek, M. Šafářová (Ed.): *Integrativní funkce osobnosti*, Brno, FSS MU, 113-119 (2000). B

Vaculík, M.: Sebehodnocení hráčů počítačových her v adolescenci. *Československá psychologie* 44, 279-286 (2000). B

Heller, D.: Některé charakteristické znaky lidského myšlení z hlediska současné kognitivní psychologie. *Bulletin PsÚ AV ČR* 6, (2000). B

Sedláková, M.: Würzburgská škola: reinterpretace jejích výsledků z pozic současné kognitivní psychologie. *Bulletin PsÚ AV ČR* 6, (2000). B

Smolík, F.: Některá vodítka k určení gramatické struktury jednoduché české věty. *Bulletin PsÚ AV ČR* 6 (2000). B

Šlechta, P.: Sociometrická diagnostika sociálních skupin. *Bulletin PsÚ AV ČR* 6 (2000). B

c) případné náměty na zpřesnění Vědní koncepce Akademie věd ČR;

Pracovníci ústavu jsou průběžně vyzýváni aby se na tvorbě vědní koncepce podíleli. Několik komentářů či návrhů jsme v roce 2000 rovněž Akademické a vědecké radě AV ČR zaslali. Oceňujeme, že se ve vědní koncepci počítá s účastí společenských věd a že je jim přisuzována váha, která jim náleží.

d) nejvýznamnější popularizační aktivity pracoviště;

Macek, P. (2000). Adolescenti, vzdělávání, škola. *Psychologie dnes*, roč. 6, č. 2, 16-17.

Macek, P. (2000). I dospívající potřebují rodiče. *Děti a my*, 30, 4, 19-20

Macek, P. (2000). Vystoupení v Čs. rozhlase Brno, pořad Apetýt, téma: Škola, rodiče a děti

Navrátil, M. (2000). Pětidílný cyklus „Mimikry“ věnovaný problematice internetu,

počítačových her, cyberspace, perspektiv cyberpsychology, Český rozhlas Brno

Čermák, I. (2000). Vystoupení v Čs. rozhlase Brno, pořad Apetýt, téma: Povolání herce

e) další specifické informace o pracovišti, změnách v jeho struktuře a vědecké orientaci, o výsledcích atestací a o překážkách a problémech v činnosti pracoviště;

V hodnoceném období nedošlo ke změnám ve struktuře a vědecké orientaci pracoviště.

Byl atestován jeden pracovník.

2. Spolupráce pracoviště s vysokými školami

a) nejvýznamnější vědecké výsledky spolupráce pracoviště s vysokými školami;

Kromě pedagogické činnosti pracovníků na vysokých školách, je realizována i vědecká spolupráce s nejbližšími vysokoškolskými pracovišti, konkrétně katedrou psychologie filozofické fakulty Univerzity Karlovy, Pedagogickou fakultou UK, Psychologickým ústavem FF Masarykovy univerzity, katedrou psychologie Fakulty sociálních studií, Pedagogickou fakultou MU v Brně, Fakultou informatiky MU v Brně, Podnikatelskou fakultou VUT v Brně, Filozofickou fakultou UP v Olomouci.

Pořádání konferencí

PSÚ ve spolupráci s Pedagogickou fakultou MU uspořádal třetí ročník konference s mezinárodní účastí *Učitelé a zdraví* (14.-16. 9. 2000).

PSÚ ve spolupráci s Filozofickou fakultou MU, s Ústavem experimentální psychologie SAV v Bratislavě a Spoločenskovedným ústavom SAV v Košicích uspořádal 3. ročník konference s mezinárodní účastí *Sociální procesy a osobnost* (5.- 6.10 2000).

PSÚ ve spolupráci s FF UP v Olomouci, FSS MU a se sdružením Podané ruce uspořádal nultý ročník konference *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu 3.tisíciletí (1.- 2.6.2000)*.

Společné granty

Grantový projekt podporovaný GA ČR (č. 406/00/0505) *Image firmy jako obraz ve vědomí jednotlivce* ve spolupráci s dr. R. Lukášovou, Fakulta podnikatelská VUT, Brno

Grantový projekt GA ČR (č. 406/99/1052), *Psychometrická ekvivalence počítačové a klasické formy administrace psychodiagnostických metod*, ve spolupráci s pracovišti Masarykovy univerzity (FF a FSS)

Grantový projekt GA ČR (č.406/99/1155) *Agrese, identita, osobnost: výzkumné výsledky* (nositelem je PsÚ AV ČR, spoluřešitelem FSS MU v Brně).

b) nejvýznamnější výsledky činnosti společných pracovišť ústavu AV s vysokými školami;

Žádné společné pracoviště ústavu s vysokou školou nebylo zatím založeno.

c) kvalitativní údaje o získávání a přípravě nových vědeckých pracovníků;

Psychologický ústav se snaží vybírat budoucí mladé vědecké pracovníky již během jejich studia na vysoké škole, zejména formou spolupráce na řešení konkrétních výzkumných projektů pracoviště. Touto formou bylo získáno několik nových pracovníků buď na plný nebo na částečný úvazek. Rovněž se snažíme tím ústavu posílit o zkušené vědecké pracovníky a to alespoň formou částečného pracovního úvazku.

d) informace o stavu akreditace doktorských studijních programů (DSP)

Akreditace doktorských studijních programů ve spolupráci s vysokými školami (Karlova univerzita, Masarykova univerzita) je v přípravném stádiu.

3. Spolupráce pracoviště s dalšími institucemi a s podnikatelskou sférou

a) společné projekty výzkumu a vývoje vedené jako granty (financované z rozpočtových kapitol MPO, MŽP, případně dalších): uvést jmenovitě zdroje financování, názvy projektů a partnerské organizace;

nejsou

b) významné projekty výzkumu a vývoje formulované prostřednictvím konkrétních kontrolovatelných dohod s dalšími institucemi: uvést jmenovitě, včetně případných zdrojů, jejich externí podpory a dosažených výsledků;

Výzkumný projekt NEAD 2000 (nealkoholové drogy) ve spolupráci se Sdružením Podané ruce a FF UP Olomouc, finančně podporovaný Úřadem vlády (prostřednictvím MPK).

c) výsledky výzkumu pro ekonomickou sféru (případně dosažené ve spolupráci s touto sférou) na základě hospodářských smluv: uvést celkový počet a jmenovitě ty, které pracoviště považuje za nejvýznamnější;

Žádné smlouvy nebyly uzavřeny

d) odborné expertízy zpracované v písemné formě pro státní orgány a instituce: uvést celkový počet a jmenovitě ty, které pracoviště považuje za nejvýznamnější.

Zapojení do vládního výzkumného projektu PAD: Projekt analýzy dopadů nové legislativní úpravy zaměřené na užívání drog. Mgr. M. Miovský je vedoucím kvalitativní části projektu, je odpovědný za výsledky kvalitativních analýz potřebných pro získání údajů vstupujících do hlavní části výzkumu tvořené metodikou *Cost of illness* a *Cost and benefit analysis*. Projekt je garantovaný a vedený ze strany MPK při Úřadu vlády.

Pro Atestační komisi vlády ČR (dr. Sedláková a doc. Čermák, průběžně analyzují údaje pro akreditace a reakreditace kateder psychologie v ČR).

4. Mezinárodní vědecká spolupráce pracoviště

Pokračovala spolupráce se zahraničními pracovišti, navázaná v předchozích letech:

Občanská kultura - San Diego State University, Department of Psychology, USA.

Politická psychologie - San Diego State University, Department of Psychology, USA.
Stanford University, Department of Psychology and Continuing Studies, USA.

Problematika vyhoření (burn-out) - Stanford Center for Research in Disease Prevention, Stanford University of Medicine, USA

Sociální opora - Spolupráce s WHO (světovou zdravotnickou organizací) - 26 z 35 pracovišť programu CINDI WHO (Countrywide Integrated Noncommunicable Diseases Intervention Programme) v ČR se účastní spolupráce na projektu.

Kritické momenty v pracovním životě herců - Univerzita v Lundu.

Struktura popisu osobnosti (Big Five) - University of Bielefeld - Gerontology Research Center, NIA, Baltimore.

Nově byla zahájena spolupráce s neuropsychologickým pracovištěm v Ulmu (Německo) a s Dr. Christopherem A. Lewisem a jeho výzkumnou skupinou Differential Psychology RRG group na University of Ulster at Magee College, Irsko.

a) výčet zahraničních grantů a projektů, které pracoviště řeší nebo se na jejich řešení podílí;

"Responsibilities/entitlements: a study in language and social representations in Central and Western Europe. Supported by Economic and Social Research Council, Great Britain. 1998-2000 (a chair of project: Prof. Ivana Markova, University of Stirling, Scotland, GB, doc. Macek jako spoluřešitel)

„Copernicus“ – koordinátor dr. R. Palm, supported by Brussels comitee for research on drug addiction. (mgr. M. Miovský je spoluřešitel a odpovědný za kvalitativní část studie za ČR)

b) nejvýznamnější vědecké výsledky dosažené v rámci mezinárodní spolupráce;

McCrae, R., Costa, P., Ostendorf, F., Angleitner, A., Hřebíčková, M., Avia, M., Sanz, J., Sánchez-Bernardos, M., Kusdil, E., Woodfield, R., Saunders, P., Smith, P.: Nature over nurture: Temperament, personality, and lifespan development. Journal of Personality and Social Psychology, 78, 1, 173-186 (2000).

Hofstetter, C.R., Feierabend, I. K., Synak, B., Klicperová, M.: Young elites and the civic culture in post-communist Poland: A Q-Factor analytic assessment of Polish students. Polish Sociological Review, 1 (129) 87-109 (2000).

Výsledek Spolupráce s Dr. Christopherem A. Lewisem na publikaci Commissioned reviews of 250 Psychological tests a výzkumnou skupinou Differential Psychology RRG group na University of Ulster at Magee College:

Navrátil, M., Lewis, Ch. A.: Measure of intensity of self-disclosure. In J.Maltby, Ch.A. Lewis, & A. Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales : Edwin Mellen Press, 324-327 (2000).

Navrátil, M., Lewis, Ch. A.: Personal Causality Orientation Questionnaire. In J.Maltby, Ch.A. Lewis, & A. Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales : Edwin Mellen Press, 377-381 (2000).

Navrátil, M., Lewis, Ch. A.: Questionnaire evaluating the temperament of newborn children. In J.Maltby, Ch.A. Lewis, & A. Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales : Edwin Mellen Press, 773-778. (2000).

Navrátil, M., Lewis, Ch. A.: Test of Concentration of Attention and Vigilance. In J.Maltby, Ch.A. Lewis, & A. Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales : Edwin Mellen Press, 245-248 (2000).

Lewis, Ch., Shevlin, M., McGuckin, C., Navrátil, M.: The Free Will-Determinism Scale. In J.Maltby, Ch.A. Lewis, & A. Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales : Edwin Mellen Press, 306-309 (2000).

Lewis, Ch., Shevlin, M., McGuckin, C., Navrátil, M.: The Santa Clara Strength of Religious of Religious Faith Questionnaire. In J.Maltby, Ch.A. Lewis, & A. Hill (Eds.). Commissioned Reviews of 250 Psychological Tests: Volume 1. (UK) Wales : Edwin Mellen Press, 392-395 (2000).

Lewis, Ch., Shevlin, M., McGuckin, C., Navrátil, M.: The Santa Clara Strength of Religious Faith Questionnaire: Confirmatory factor analysis. Pastoral Psychology, San Anselmo (California, USA) : Kluwer, In press, x, s. x-3 (2000).

c) jmenovitě nejdůležitější uskutečněné akce;

PSÚ ve spolupráci s Pedagogickou fakultou MU uspořádal třetí ročník konference s mezinárodní účastí *Učitelé a zdraví* (14.-16. 9. 2000).

PSÚ ve spolupráci s Filozofickou fakultou MU, s Ústavem experimentálnej psychológie SAV v Bratislavě a Spoločenskovedným ústavom SAV v Košicích uspořádal 3. ročník konference s mezinárodní účastí *Sociální procesy a osobnost* (5.- 6.10 2000).

d) **seznam významných zahraničních vědců, kteří navštívili pracoviště AV ČR;**

prof. Pavel Machotka, Univerzita Santa Cruz, California, USA

Dr. Christopher A. Lewis, University of Ulster at Magee College, Irsko

5. Předpokládané hlavní okruhy vědecké činnosti pracoviště v příštím roce

Zaměření vědecké činnosti pracoviště je definováno především schváleným výzkumným záměrem. Vědecko-výzkumná činnost pracoviště bude rovněž zaměřena na řešení nového projektu programu rozvoje badatelského výzkumu v klíčových oblastech vědy a na projekty podporované udělenými granty (GA AV ČR a GA ČR).

- a) Výzkumný záměr: srovnání sebeposouzení a posouzení druhými při validizaci metod pro diagnostiku pětifaktorového modelu osobnosti, osobnostní a situační determinanty výběru strategií zvládnání a jejich efektivita, pokračování ve výzkumu agrese a demokratické osobnosti, longitudinální výzkum osobnosti, narativita, cyberpsychologie, mentální modely mysli, faktory odolnosti vůči stresu a syndrom vyhoření, rizikové chování uživatelů nealkoholových drog, propojování postupů kvalitativní a kvantitativní metodologie.
- b) Klíčový projekt: zaměříme se na a psychologicky významné oblasti života české společnosti, k nimž náležejí především otázky osobní a sociální identity a psychosociální souvislosti zdraví. Osobní identita člověka je výrazně ovlivňována změnami v dané kultuře a společnosti, které se pokusíme zachytit v různých aspektech: názorových, hodnotových, postojových. Zdraví a jeho psychosociální souvislosti budou studovány v kontextu aktuálních problémů současné české společnosti, k nimž náležejí nezaměstnanost, role vzdělání, kvalifikace a rekvalifikace, výchozí stav a změny sociálně ekonomického statusu. Součástí našeho projektu je i studium symbolických procesů, jež jsou primárním nástrojem orientace člověka v otevřené informační společnosti.
- c) Grantové projekty: neuroticismus a úzkost ve vztahu k vyrovnávání se s životními obtížemi a ke zdravému způsobu chování u adolescentů, stabilita, variabilita, predikce psychických charakteristik v dospělosti, sociální opora jako významný protektivní faktor, demokratické občanství: psychologické dimenze a transkulturní srovnání, image firmy jako obraz a vědomí jednotlivce, vnímání struktury pohybujících se objektů, psychometrická ekvivalence počítačové klasické formy administrace psychologických metod.

Knižní publikace plánované na rok 2001 (pracovní názvy)

Sedláková, M.: Mentální reprezentace

Osecká, L.: Aplikace typologie v psychologii

Blatný, M.: Sebepojetí v osobnostním kontextu

Řičan, P.: (monografie z oblasti Psychologie náboženství)

Čermák, I., Macek, P., Hřebíčková, M. (Eds). : Agrese identita osobnost

Miovský, M.: Copernicus CZ: Závěrečná zpráva z výzkumu: dvě substudie projektu

Miovský, M. Urbánek, T.,Csémy, K.: NEAD 2000: Přehled hlavních výsledků (celková závěrečná zpráva)

Miovský M.: Třetí strana mince: O LSD, marihuaně a lysohlávkách trochu jinak. Publikace zaměřená na tzv. lehké drogy a poskytující přehled o historii, vlastnostech, nebezpečnosti a dalších aspektech užívání těchto látek.

Konference plánované na rok 2001 (organizované ústavem)

Učitelé a zdraví IV,

Osobnost a sociální procesy, IV,

Kvalitativní výzkum v psychologii

Přílohy:

Ad 1) Anotace tří nejvýznamnějších prací

Čermák, I., Lindénová, J.: Povolání herec. (Kritické momenty v pracovním životě herců). Brno: Nakladatelství Větrné mlýny a Psychologický ústav Akademie věd ČR., 196 s., (2000).

Výzkumná studie se soustřeďuje na některé zvláštnosti práce herce, herci-účastníci výzkumu vypovídají o tom, jak zvládají zátěž, jak povolání herce ovlivňuje jejich interpersonální vztahy, jak se ve specifických podmínkách utváří jejich sebepojetí a identita, jak do jejich prožitků vstupuje styl vedení a organizace herecké práce, a podobně. Vznikl tak plastický obraz toho, jak si herci konstruují smysl své profese. Studie se opírá o rozhovory s herci, jejichž upravený přepis je součástí textu. Autoři objasňují i teoretická východiska výzkumu, jimiž jsou hermeneutický a narativní přístup a participativní metodologie. Knihou prostupuje důraz na komunikativní procesy a porozumění různým verzím života.

Urbánek T.: Strukturální modelování v psychologii. Psychologický ústav AV Č a Nakladatelství Pavel Křepela, Brno, 234 s., (2000).

První kniha o strukturálním modelování v českém odborném kontextu – přehled základních pojmů a přístupů k souboru metod, který je stále častěji používán nejen v psychologii, ale i v sociologii, epidemiologii, ekonomii atd. V knize jsou uvedeny příklady použití tohoto přístupu k analýze psychologických dat.

Sedláková, M.: Folková psychologie: její předmět, funkce a vztah k vědecké psychologii. Československá psychologie 44, 5, 451-470 (2000).

Sdělení je rozděleno do dvou částí: první vymezuje folkovou psychologii, její vztah k "laickému rozumu" (common sense), analyzuje folkové psychologické schopnosti, charakterizuje - ve srovnání s vědeckou psychologií - základní témata folkové psychologie, zabývá se její funkcí a povahou, vlastnostmi poznávacích procesů a jazykem, který se na jejím vytváření podílí. Druhá část příspěvku se zabývá vztahem folkové psychologie a vědecké psychologie; autorka zde vychází z diskuse, která v posledních dvaceti letech probíhá. Naléhavost vyřešit tento vztah je motivována mj. skutečností, že po roce 1978 se pozornost vývojově orientované kognitivní psychologie soustředila na studium "teorie mysli", což je právě jedno z témat folkové psychologie. V diskusi se vyhranilo několik stanovisek k řešení toho problému, dvě z nich - stanovisko eliminativistů a intencionálních realistů - jsou autorkou analyzována. - Eliminativisté jsou zastoupeni konekcionisty: jejich postoj k folkové psychologii je odmítavý, neuznávají jádro folkové teorie, tj. mentální stavy, a někteří z nich se domnívají se, že vývoj vědeckého poznání v neurovědách umožní vysvětlit tyto jevy jako mozkové nebo tělesné stavy. Naproti tomu intencionální realismus předpokládá reálnou existenci mentálních stavů, jimž je připsána intencionální povaha. Stoupenci tohoto přístupu považují tyto jevy za slučitelné s výstavbou vědecké psychologie a jejich začlenění do psychologické vědy za oprávněné.

Ad2) viz tabulky

Ad3) seznam periodických časopisů, knižních publikací a monografií vydaných na pracovišti AV ČR (u publikací včetně jmen autorů, počtu stran apod.).

Pracoviště vydává v nakladatelství Academia časopis Československá psychologie (6 čísel ročně po 96 stranách) dále Bulletin PsÚ AV ČR a Výzkumné zprávy PsÚ AV ČR, publikace patří mezi recenzované.

PsÚ dále vydal ve spolupráci s různými nakladatelstvími následující tituly:

Čermák, I., Lindénová, J.: Povolání herec. (Kritické momenty v pracovním životě herců). Brno: Nakladatelství Větrné mlýny a Psychologický ústav Akademie věd ČR., 196s. (2000).

Urbánek T.: Strukturální modelování v psychologii. Psychologický ústav AV ČR a Nakladatelství Pavel Křepela, Brno, 234 s., (2000).

Čermák, I., Miovský, M. (Eds). Sborník z konference Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Brno, 1.-2.6. 2000,. Brno, Boskovice: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert, v tisku (2000).

Blatný, M, Svoboda, M., Ruisel, I., Výrost, J. (Eds): Sociální procesy a osobnost 2000. Sborník příspěvků. Psychologický ústav AV ČR, Masarykova Univerzita, Brno (2000).

Řehulka, E., Řehulková, O. (Eds.): Učitelé a zdraví 3. Sborník, Brno, v tisku (2000).